

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема формування в учнів уявлень і понять про світ завжди була в центрі уваги науковців, педагогів-практиків. Але залежно від історичних фактів, відносин в суспільстві, від рівня розвитку педагогічної теорії і практики в різні періоди досліджувався цей феномен по-різному.

Значний внесок у розробку питань формування світоглядних якостей в учнів різних вікових груп зробив В. Сухомлинський. Педагог зазначав, що вже молодших учнів необхідно знайомити з широким колом історичних подій, читати їм розповіді про минуле людства, тоді у свідомості дитини формується перше поняття про добро і зло, справедливості і несправедливості, честі і безчестя. Він визначив основні шляхи й методи роботи, які допомагають успішно виховувати в учнів патріотизм, гуманізм, розкрив роль емоцій при формуванні у дітей народного світогляду.

Народний національний світогляд – це узагальнена система поглядів, переконань, ідеалів, у яких людина виражає своє ставлення до світу та життя. Він утілює в собі культурні та наукові здобутки, цінності філософії, ідеології, моралі українського народу. Компоненти національного світогляду (погляди, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації) пов'язані з ментальністю українського народу, добротою, правдивістю, героїзмом, силою духу, прагненням до свободи, довірливістю, сентиментальністю тощо. Народний світогляд в учнів початкових класів формується на уроках та в позаурочний час. Проте основною формою залишається урок, адже зміст предметів, які вивчають молодші школярі, насичений історичними подіями. українським фольклором.

Проілюструємо особливості формування наукового та народного світогляду школярів на уроках «Я у світі». Змістове наповнення курсу зосередить учнів на усвідомленні суті взаємовідносин людини і суспільства, набутті демократичних цінностей, адекватному випробуванні різноманітних соціальних ролей, засвоєнні поведінкових еталонів. Формування особистісно-значущої картини світу здійснюється за рахунок максимальної опори на життєвий досвід, який розвивається у процесі взаємодії учня з навколишнім світом. Це стає можливим лише за умови створення такого соціокультурного середовища, в якому учні мають змогу пропустити через себе норми, приписи, правила, які прийняті в суспільному житті. Тому важливо практикувати розгляд світу і його подій з різних точок зору, з різних рольових позицій: свідка подій; учасника; того, хто сумнівається та ін. Постійна зміна ролей зумовлює широту поглядів на світ людей, вчинків, поведінки, дозволяє їх розглядати як взаємозумовлені, залежні одне від одного, створює умови для координації різних позицій. Молодших школярів слід привчати до застосування своїх знань і вмінь, готуючи їх до творчої діяльності в майбутньому. Навчальна діяльність повинна носити, наскільки це можливо, творчий характер.

На уроках «Я у світі» в позаурочній виховній роботі слід трансформувати народний світогляд, світогляд національний в український світогляд, тобто сформуванню світогляду українського патріота. Якщо йдеться про формування світогляду патріота України як і формування світогляду громадянина України, то вже з початкових класів слід виховувати такі світоглядні якості: готовність глибоко оволодівати рідною мовою, культурою, іншими національними цінностями, розвивати, захищати їх; здатність глибоко пізнавати національно-визвольний, патріотично-державницький рух попередніх поколінь українців, тобто знати свою історію у всіх складностях; психологічно готуватись до праці, щоб у майбутньому власною працею прикрашати рідну землю, примножувати матеріальні і духовні цінності свого народу, розвивати його науку, культуру, мистецтво; прагнення формувати у собі погляди, переконання, ідеали, які зміцнюють єдність слова і діла, почуття і думки; формувати почуття громадянина в кожного учня, національно свідомого громадянина з високою політичною культурою, бо тільки такі люди здатні цілеспрямовано і сумлінно працювати в ім'я власного добробуту, соборності нації, зміцнення незалежності України.

Практика засвідчує, що найбільш успішно загальнолюдські цінності засвоюються у єдності з національною культурою. Пізнання перлин національного багатства допомагає глибше розуміти пісенні, музичні, танцювальні жанри, думи, пісні, скоромовки, прислів'я, приказки, а отже, й менталітет українського народу, його самобутність і неповторність. Важливе місце у формуванні народного світогляду посідає родинно-побутова культура, у якій закладені відносини в сім'ї, трудова діяльність родини, виховні функції сім'ї. Саме на цьому акцентує увагу дітей вчитель при вивченні тем «Людина серед людей», «Людина в суспільстві»

Таким чином, формування світогляду молодших школярів – складний і багатосторонній процес. Світогляд, який виявляється у поглядах, ідеалах особистості, її наукових знаннях, може бути найбільш повно сформованим, правильно і емоційно сприйнятим за умови найтіснішого його зв'язку з народним, національним світоглядом. Практика засвідчує, що успішно загальнолюдські цінності засвоюють у єдності з національною культурою як на уроках в початковій школі, так і в позаурочний час.

Література

1. Бібік Н.М. Я у світі 3 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / Н.М. Бібік - Х. : Вид. група «Основа», 2013. 160 с.:іл..
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь : ВТ «Перун», 2000. – 1038 с.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. – 392 с. .
4. Хомич П.О. Розвиток наукового світогляду молодших школярів // «Початкова школа». 2001. - №11 – С.67- 74.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>